

Agnė Juškevičiūtė-Vilienė*

 <https://orcid.org/0000-0002-0295-054X>

Krzysztof Skotnicki**

 <https://orcid.org/0000-0002-9428-2103>

EWOLUCJA LITEWSKIEGO ROZWIĄZANIA ODNOŚNIE DO OKRĘGU WYBORCZEGO DLA WYBORCÓW GŁOSUJĄCYCH ZA GRANICĄ

1. Litwa odzyskała niepodległość w następstwie Aktu Rady Najwyższej Republiki Litewskiej o odbudowie niepodległego Państwa Litewskiego z 11 marca 1990 r. Jednocześnie uchwalono Tymczasową Ustawę Zasadniczą Republiki Litewskiej. W 1992 r. Rada Najwyższa uchwaliła Konstytucję Republiki Litewskiej, która – zgodnie z ustanowioną procedurą – została poddana głosowaniu i przyjęta w referendum z 25 października 1992 r.¹ [Zakrzewski 1994: 17–18; Zieliński 2000: 13–14, 20]. Został w niej ustanowiony ustrój polityczny, w którym z formalnego punktu widzenia została przyjęta zasada trójpodziału władzy, lecz z wyraźną dominującą rolą parlamentu, noszącego nazwę Seimas (Sejm) [Skotnicki 2012: 109–110]. Sejm jest organem jednoizbowym, co jest rozwiązaniem typowym dla tzw. państw bałtyckich [Grabowski 2006: 209]. Zgodnie z Konstytucją składa się ze 141 przedstawicieli wybieranych na 4 lata.

Na Litwie, podobnie jak bez mała we wszystkich państwach na świecie, problemem jest udział w wyborach, w szczególności parlamentarnych i prezydenckich, obywateli mieszkających bądź czasowo przebywających za granicą,

* Assoc. Prof. Dr., Wydział Prawa, Uniwersytet Wileński, agne.vilienne@vilys.lt

** Prof dr hab., Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Łódzki, kskotnicki@wpia.uni.lodz.pl

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija, *Valstybės Žinios*, 1992, Nr. 33-1014.

określanych często mianem diaspory. Wyborcom takim zawsze gwarantowano możliwość głosowania, w 2019 r. istotnie zmienił się jednak okręg wyborczy, w którym uwzględniane są ich głosy podczas wyborów do Sejmu. Celem opracowania jest przedstawienie, w jaki sposób było to rozwiązywane wcześniej, dlaczego i jak zostało zmienione oraz odpowiedzenie na pytanie, czy miało to wpływ na aktywność wyborczą diaspory. Analizie poddajemy przede wszystkim obowiązujące regulacje prawne, sięgamy do dokumentów towarzyszących ich uchwalaniu i literatury przedmiotu oraz odwołujemy się do wyników wyborów, a więc litewskich doświadczeń. W polskiej literaturze przedmiotu nie było to dotychczas szerzej omawiane, a płynące z naszych badań wnioski traktujemy jako głos w dyskusji na temat rozwiązania problemu udziału diaspory w wyborach parlamentarnych.

Zanim przedstawimy problem udziału diaspory w wyborach do litewskiego Sejmu, niezbędne jest skrótowe omówienie litewskiego parlamentarnego prawa wyborczego. Jego fundamenty określone są w Konstytucji, rozwinięcie zaś miało miejsce w ustawie nr I-2721 z 9 lipca 1992 r. o wyborach do Sejmu Republiki Litewskiej (dalej: ustawa o wyborach); ustawa ta była w późniejszych latach wielokrotnie nowelizowana, ustanowiono w niej jednak wówczas wiele zasad, które obowiązują do dzisiaj. Obecnie podstawowe znaczenie dla wszelkich wyborów ma kodeks wyborczy przyjęty 19 lipca 2022 r. (nr XIV-1381), który zastąpił kilka oddzielnych ustaw wyborczych. Bardzo istotne jest przy tym to, że nowy kodeks wyborczy, w przeciwieństwie do obowiązujących wcześniej ustaw wyborczych, jest ustawą konstytucyjną².

2. Konstytucja Litwy w art. 55 stanowi, że wybory do Sejmu są: tajne, powszechne, równe i bezpośrednie, nie jest natomiast wymieniona zasada proporcjonalności.

Konstytucja Litwy w art. 34 ustanawia czynne prawo wyborcze podczas wszystkich wyborów, a więc nie tylko do Sejmu, ale również wyborów Prezydenta Litwy, wyborów do Parlamentu Europejskiego oraz wyborów do organów samorządu terytorialnego. Posiadają je obywatele litewscy, którzy najpóźniej w dniu wyborów kończą 18 lat i nie są ubezwłasnowolnieni przez sąd. W literaturze przedmiotu podkreślane jest, że prawo wybierania posiadają także więźniowie, i to nawet skazani na karę dożywotniego pozbawienia wolności [Vaigauskas 2012: 13]. Pewna zmiana nastąpiła natomiast odnośnie do biernego prawa wyborczego. Pierwotnie art. 56 Konstytucji stanowił, że wybrany może zostać każdy obywatel Republiki Litewskiej, który w dniu wyborów ukończył

² Ustawa konstytucyjna jest uchwalona, jeśli głosowała za nią większość wszystkich posłów, a zmieniona lub uzupełniona, jeśli głosowało za nią co najmniej 3/5 wszystkich posłów.

25 lat, nie wiąże go przysięga ani zobowiązanie wobec innego państwa i stale mieszka w Litwie (cenzus domicylu), co oznacza, że o mandat w Sejmie nie mogą się ubiegać obywatele litewscy mieszkający na stałe za granicą. Nowelizacja Konstytucji dokonana 21 kwietnia 2022 r. (nr XIV-1030) obniżyła granicę wieku dla uzyskania biernego prawa wyborczego do lat 21. Kandydować nie mogą również osoby odbywające karę więzienia lub w stosunku do których orzeczono inne sankcje karne³, sędziowie, obywatele odbywający służbę wojskową, żołnierze zawodowej służby wojskowej oraz urzędnicy organu lub instytucji utworzonej na podstawie ustawy⁴, jak i przez 10 lat od usunięcia osoby, które zostały pozbawione stanowiska w drodze impeachmentu.

Z regulacji ustawowej wynika następnie, że 71 posłów wybieranych jest w okręgach jednomandatowych, a 70 posłów w jednym wielomandatowym okręgu wyborczym, w którym mandaty dzielone są według reguł systemu proporcjonalnego. Okręgi jednomandatowe mają stworzyć możliwość wyboru osób niezwiązanych z partiami politycznymi, lokalnych liderów, natomiast w okręgu wielomandatowym o mandaty rywalizują partyjne (koalicyjne) listy kandydatów. W tym systemie wyborczym każdy wyborca ma dwa głosy do oddania: jeden w okręgu jednomandatowym na kandydata oraz drugi w ogólnokrajowym okręgu wielomandatowym na listę kandydatów. W literaturze przedmiotu system ten określany jest jako mieszany, proporcjonalno-większościowy bądź segmentowy [Grabowski 2006: 221].

Podział kraju na jednomandatowe okręgi wyborcze należy do kompetencji Centralnej Komisji Wyborczej, która dokonując tego, kieruje się liczbą mieszkańców w okręgu, podziałem kraju na okręgi wyborcze podczas poprzednich wyborów oraz istniejącym podziałem administracyjnym. Pierwotnie odstępstwo od średniej wartości nie mogło przy tym przekraczać 10%, a od 2004 r. – 20%. W praktyce często zachodzi dlatego konieczność dzielenia istniejących rejonów, rzadziej zaś ich łączenia [Sobik 2012: 293]. Dysproporcje pod tym względem zauważalne są zwłaszcza w Wilnie i Kownie [Sobik 2012: 293–294].

W okręgu jednomandatowym obowiązuje system większościowy, z tym że w przeszłości mandat zdobywał kandydat, na którego głosowała ponad

³ Są to: (1) zakaz wykonywania szczególnego prawa, (2) pozbawienie praw publicznych (3) pozbawienie prawa zatrudnienia na określonym stanowisku lub wykonywania określonego rodzaju działalności, (4) odszkodowanie za szkodę majątkową lub jej usunięcie, (5) nieodpłatna praca, (6) wpłata składki na fundusz ofiar przestępstwa, (7) konfiskata mienia, (8) obowiązek oddzielnego zamieszkiwania od ofiary i/lub zakaz zbliżania się do ofiary na odległość mniejszą niż przepisana, (9) udział w programach korygujących zachowania agresywne, (10) rozszerzona konfiskata mienia.

⁴ Są to funkcjonariusze służby wewnętrznej (policjanci, straż graniczna, strażacy, funkcjonariusze Służby Badania Przestępstw Finansowych, funkcjonariusze służby więziennej, celnicy i inni), dyplomaci oraz funkcjonariusze wywiadu.

połowa głosujących, a frekwencja wynosiła co najmniej 40%, natomiast w przypadku niższej frekwencji mandat zdobywał kandydat, który otrzymał największą liczbę głosów, nie mniejszą jednak niż jedna piąta głosów wszystkich wyborców tego okręgu; obecnie wystarczy realizacja wyłącznie tego drugiego wymogu. Jeżeli wybory nie doprowadzą do obsady mandatu, po dwóch tygodniach odbywają się wybory powtórne (II tura wyborów), w której uczestniczą dwaj kandydaci, którzy w I turze uzyskali największą liczbę głosów. Jeżeli obaj kandydaci otrzymali taką samą liczbę głosów, posłem na Sejm zostaje ten, który w pierwszym głosowaniu otrzymał więcej głosów. Jeżeli w pierwszym głosowaniu obaj kandydaci otrzymali taką samą liczbę głosów, posłem na Sejm zostaje starszy z dwóch kandydatów (art. 167 ust. 2 Kodeksu wyborczego).

W przypadku wyborów w okręgu wielomandatowym wybory są proporcjonalne. Listy kandydatów na karcie do głosowania umieszczane są w kolejności otrzymanych numerów. Specyfika tej karty polega na tym, że pod wszystkimi listami kandydatów znajduje się pięć specjalnych pól (kratek), które pozwalają wyborcy na ułożenie własnego rankingu kandydatów z listy, na którą oddał głos. Wpisanie kilka razy numeru jednego kandydata nie powoduje przy tym zwiększenia liczby otrzymanych przez niego głosów, gdyż zawsze zaliczany jest mu tylko jeden głos. Z kolei jeżeli wyborca na takiej karcie do głosowania nie wskaże żadnego kandydata, głos taki jest zaliczony dla listy kandydatów, a żaden z kandydatów nie otrzyma głosu. W podziale mandatów uczestniczą jedynie listy kandydatów, na które oddano nie mniej niż 5% głosów, a w przypadku list koalicyjnych nie mniej niż 7% głosów. Podział mandatów dokonywany jest przy zastosowaniu metody Hare'a-Niemeyera (metody największych reszt) [Sobik 2012: 292].

3. Jak już podnosiliśmy, od chwili odzyskania przez Republikę Litewską samodzielności poważnym problemem był udział w wyborach do Sejmu i Prezydenta obywateli litewskich, którzy na stałe lub czasowo przebywają za granicą. Jest to przy tym problem, który stale się pogłębiał, gdyż Litwa należy do grupy państw, z których od początku transformacji ustrojowej wyjeżdża stosunkowo najwięcej obywateli. W 1991 r. liczba ludności Litwy wynosiła 3 704 134, a w 2024 r. już 2 749 512, a więc o blisko milion mniej⁵. Wystarczy też wskazać, że tylko pomiędzy Narodowymi Powszechnymi Spisami Ludności i Mieszkań z 2001 i 2011 r. liczba ludności spadła o 430 tys., a więc o 12% [Skotnicki 2012: 110]. W 2020 r. poza Litwą mieszkało ok. 510 200 osób

⁵ Dane za: <https://www.populationof.net> (dostęp 14.10.2024). European Migration Network podaje, że poza Litwą mieszka 484 tys. Litwinów (<https://123.emn.lt>, dostęp 6.01.2025).

z obywatelstwem litewskim, co stanowi ok. 18% populacji kraju [Héjj, Lesińska, Wilczewski 2021: 10–11].

Ze względu na tak znaczącą liczbę obywateli litewskich mieszkających za granicą, w niepodległej Litwie od samego początku podczas wyborów do Sejmu, ale również wyborów Prezydenta, a później także wyborów do Parlamentu Europejskiego, mogą w nich uczestniczyć wyborcy mieszkający bądź czasowo przebywający za granicą. Mogą to czynić przede wszystkim w siedzibach litewskich ambasad i konsulatów, a ostatnio również w innych tworzonych w tym celu punktach. Lista tych placówek sporządzana jest przez Centralną Komisję Wyborczą (*Vyriausioji rinkimų komisija*)⁶ po rekomendacji ministra spraw zagranicznych. Najczęściej w jednym państwie organizowany jest jeden obwód głosowania w placówce dyplomatycznej lub konsularnej. W przeszłości ich liczba wahała się od 48 do 57; podczas ostatnich wyborów do Sejmu, które odbyły się 13 i 27 października 2024 r., wynosiła 52⁷.

Aby móc głosować zarówno w kraju, jak i za granicą, trzeba być wpisanym do spisu wyborców. W przypadku wyborców mieszkających za granicą (podobnie jak w przypadku wyborców mieszkających w Litwie) za sporządzenie spisu odpowiada Centralna Komisja Wyborcza. W spisie umieszczani są również wyborcy przebywający za granicą, którzy nie mogą wrócić na Litwę. Wyborcy, którzy chcą głosować za granicą, muszą w tym celu złożyć drogą elektroniczną stosowny wniosek do Komisji (w przeszłości można było to uczynić także drogą pocztową lub faksem). Sporządzony spis Centralna Komisja Wyborcza przekazuje następnie do poszczególnych placówek dyplomatycznych i konsularnych. W dniu głosowania istnieje też możliwość dopisania się do spisu wyborców w lokalu komisji wyborczej utworzonej za granicą, co można uczynić na podstawie paszportu bądź dowodu osobistego, przy czym mogą to być również takie dokumenty, które utraciły już ważność, a wyborca nie otrzymał jeszcze nowego dokumentu tożsamości⁸.

4. W przeszłości podczas wyborów Litwini głosujący za granicą przypisywani byli do okręgu jednomandatowego, na terytorium którego znajduje się Sejm, tj. okręgu nr 1 Nowe Miasto (*Naujamiesčio apygarda*) w Wilnie. Zaczęło

⁶ W niektórych polskich publikacjach nazwa tego organu tłumaczona jest jako Główna Komisja Wyborcza, tak np. w: Héjj, Lesińska, Wilczewski 2021: 15.

⁷ 2024-07-25 Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių, konsulinių įstaigų ir papildomų balsavimo vietų užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių ar konsulinių įstaigų, kuriose vyks balsavimas, sąrašo patvirtinimo ir balsavimo laiko nustatymo”, Nr. Sp-189.

⁸ 11 października 2020 r. *Wybory do Sejmu Republiki Litewskiej* (<https://www.vrk.lt>, dostęp 15.10.2024).

to jednak rodzić poważne problemy, gdyż liczba takich wyborców bardzo szybko wzrastała⁹. W wyniku tego już w 2012 r. wyborcy mieszkający za granicą wysunęli postulat, aby podczas wyborów do Sejmu został dla nich utworzony specjalny odrębny jednomandatowy okręg wyborczy. Bardzo aktywnie na rzecz tej idei działała zwłaszcza Światowa Wspólnota Litwinów (*Pasaulio lietuvių bendruomenė*)¹⁰, która stawiała sobie nawet za cel posiadanie w Sejmie swojego przedstawiciela, który reprezentowałby interesy diaspory¹¹. Sprawa utworzenia takiego okręgu była przedmiotem obrad komisji wspólnej Sejmu i Światowej Wspólnoty Litwinów podczas posiedzenia w dniach 12–15 listopada 2013 r. I chociaż rozważano wówczas również inne pomysły, jak doliczanie głosów oddanych za granicą do okręgów jednomandatowych zgodnych z ostatnim miejscem zamieszkiwania wyborców na Litwie czy wprowadzenie możliwości głosowania przez Internet, to ostatecznie opowiedziano się jednak za odrębnym okręgiem. W późniejszych latach pomysł ten zyskał poparcie rządzącej partii Litewski Związek Rolników i Zielonych, upatrującej w tym szansę na pozyskanie większej liczby głosów w wyborach do Sejmu, które miały się odbyć jesienią 2020 r. [Adomavičienė 2019b]. Propozycję tę uzasadniano też dążeniem do zrównania praw wyborców mieszkających na Litwie i za granicą, co miało dostosować nowe rozwiązanie do konstytucyjnych zasad prawa wyborczego [Bilevičiūtė i in. 2022: 337; Sinkevičius 2008: 55].

Prace w Sejmie nad odrębnym jednomandatowym okręgiem wyborczym dla Litwinów za granicą zostały podjęte po przedłożeniu w dniu 18 czerwca 2019 r. projektu ustawy o zmianie ustawy Republiki Litewskiej o wyborach do Sejmu, który został zgłoszony przez przewodniczącego frakcji (klubu) Litewskiego Związku Rolników i Zielonych w Sejmie. Następnie podobny projekt ustawy zgłosiła przewodnicząca sejmowego Komitetu (Komisji) ds. Administracji Publicznej i Samorządów. Oba projekty były identyczne i przewidywały, że w przypadku gdy liczba wyborców za granicą, którzy wzięli udział w ostatnich wyborach, przekroczy 0,9 średniej liczby wyborców we wszystkich jednomandatowych okręgach wyborczych, zostanie utworzony jednomandatowy okręg wyborczy Litwinów Świata, a obywatele mieszkający za granicą zostaną wpisani do spisu wyborców tego okręgu. Funkcję komisji

⁹ Centralna Komisja Wyborcza podała nawet, że w wyborach prezydenckich w 2019 r. liczba zarejestrowanych wyborców za granicą była trzykrotnie wyższa niż w wyborach do Sejmu w 2016 r. i wyborach prezydenckich w 2014 r., a nawet pięciokrotnie wyższa niż w wyborach do Sejmu w 2000 r. (Adomavičienė 2019b).

¹⁰ Jest to założona w Stanach Zjednoczonych w 1958 r. organizacja litewskiej diaspory, która zrzesza Litwinów z 47 państw.

¹¹ *Pasaulio lietuvis. Atskira rinkimų apygarda – tvirtas žingsnis įteisinant Tautos vienybę*, 2019, <https://pasauliolietuvis.lt/atskira-rinkimu-apygarda-tvirtas-zingsnis-iteisinant-tautos-vienybe/>

wyborczej dla tego okręgu miała pełnić Centralna Komisja Wyborcza¹². W uzasadnieniu do projektu ustawy wprost wskazano, że ponowny wniosek w sprawie utworzenia takiego okręgu został złożony 16 maja 2019 r. przez Światową Wspólnotę Litwinów¹³. Argumentowano również, że „po przyjęciu ustawy zostanie zwiększona obywatelska aktywność Litwinów mieszkających za granicą, ich zaangażowanie w życie polityczne Litwy, zapewniona zostanie bardziej płynna i skuteczna ich reprezentacja jako wyborców, ponieważ w oddzielnym jednomandatowym okręgu będą mogli wybrać swojego przedstawiciela do Sejmu”¹⁴. W tamtym czasie średnia liczba wyborców w okręgu wynosiła 35 tys., z możliwością odchylenia do 10% w górę lub w dół. Oznaczało to, że jeśli liczba litewskich wyborców głosujących za granicą wyniosłaby 38,5 tys., w kolejnych wyborach będzie musiał być ustanowiony dla diaspory oddzielny okręg wyborczy.

Projekt ustawy został zaopiniowany negatywnie przez Departament Prawny Sejmu, który podniósł, że jeśli z powodu rosnącej dynamiki migracji lub innych przyczyn liczba wyborców w jednomandatowym okręgu wyborczym Litwinów Świata przekroczyłaby o ponad 10% średnią liczbę wyborców w jednomandatowych okręgach wyborczych, prowadziłyby to do powstania sytuacji sprzecznej z zasadą równości prawa wyborczego określoną w art. 55 ust. 1 Konstytucji Republiki Litewskiej oraz poglądami Sądu Konstytucyjnego¹⁵. Opinię tę podzielił także były sędzia Sądu Konstytucyjnego prof. dr Vytautas Sinkevičius, który wskazał, że duża liczba wyborców w jednym okręgu wyborczym nie zapewni równości prawa wyborczego [Adomavičienė 2019a]. Zauważył również, że liczby wyborców w okręgu wyborczym nie można określać na podstawie liczby głosujących w ostatnich wyborach, ponieważ Konstytucja przewiduje, że wyborcami w okręgu są wszyscy obywatele uprawnieni do głosowania mieszkający w tym okręgu w dniu wyborów. Departament Prawny zwrócił także uwagę na to, że projekty ustaw są sprzeczne z innymi regulacjami ustawy o wyborach do Sejmu, w których jednomandatowy okręg wyborczy

¹² 2019-07-18 Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 9, 15 ir 33 straipsnių pakeitimo įstatymo suvestinis projektas, Nr. XIII P-3576(2), <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/4e0e84a0a92111e9aab6d8dd69c6da66?jfwid=-dutipx11hc>

¹³ 2019-06-18 Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=xo46sl0tl&documentId=8914c600919711e98a8298567570d639&category=TAK>

¹⁴ 2019-06-18 Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=xo46sl0tl&documentId=8914c600919711e98a8298567570d639&category=TAK>

¹⁵ 2019-08-13 Lietuvos Respublikos Teisės departamento išvada dėl Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 9, 15 ir 33 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/2eaf1070bdc611e993cff47c25bfa28c?jfwid=-dutipxm27k>

określany jest jako konkretne terytorium. W tym przypadku jednomandatuowy okręg wyborczy Litwinów na Świecie nie posiada określonego terytorium. Brak terytorialnego kryterium okręgu wyborczego sprawia, że wiele przepisów dotyczących okręgów wyborczych jako jednostek terytorialnych oraz funkcji ich komisji wyborczych staje się nieprecyzyjnymi i niespójnymi z nową koncepcją okręgu wyborczego¹⁶.

W dyskusji w Sejmie zwłaszcza przedstawiciele opozycyjnej Partii Konserwatywnej zwracali również uwagę, że konsekwencją przyjęcia proponowanego rozwiązania powinno być tworzenie dla Litwinów za granicą nie jednego, ale dwóch, a może nawet trzech jednomandatowych okręgów wyborczych, a taki krok byłby sprzeczny z Konstytucją [Adomavičienė 2019a].

Zmiana ustawy o wyborach została uchwalona 20 sierpnia 2019 r. i z drobnymi zmianami obowiązywała do 1 września 2022 r., kiedy to wszedł w życie Kodeks wyborczy¹⁷. Kodeks utrzymał istniejące rozwiązanie odnośnie do głosowania przez Litwinów za granicą i w Rozdziale V „Jednostki wyborcze” poświęcił mu odrębny art. 17 „Jednomandatowy okręg wyborczy Litwinów na Świecie”. Ustanowił w nim, że okręg taki tworzony jest podczas wyborów do Sejmu, przy uwzględnieniu liczby wyborców, którzy brali udział w ostatnich wyborach do Sejmu, głosując w placówkach dyplomatycznych i konsularnych Republiki Litewskiej. Stanie się tak, jeśli liczba wyborców głosujących za granicą przekroczy 1,1 średniej liczby wyborców we wszystkich okręgach jednomandatowych. Obywatele Litwy mieszkający w innych państwach zostaną wówczas wpisani do spisu jednomandatowego okręgu wyborców Litwinów na Świecie, a liczba okręgów jednomandatowych na terytorium Litwy zostanie zmniejszona o jeden okręg wyborczy. Jeśli natomiast liczba wyborców, którzy wzięli udział w ostatnich wyborach do Sejmu za granicą, przekroczy średnią liczbę wyborców w dwóch okręgach jednomandatowych, może wówczas zostać utworzony drugi jednomandatowy okręg wyborczy, a jeśli liczba wyborców przekroczy średnią liczbę wyborców w trzech okręgach jednomandatowych – trzeci jednomandatowy okręg wyborczy Litwinów na Świecie, przy jednoczesnym odpowiednim zmniejszeniu liczby okręgów jednomandatowych na terytorium Litwy. Rozwiązanie to było zgodne z propozycjami zgłaszanymi podczas prac nad projektem Kodeksu wyborczego [Matjošaitytė 2024: 56]. Utrzymano również obowiązującą wcześniej zasadę, że funkcję

¹⁶ 2019-08-13 Lietuvos Respublikos Teisės departamento išvada dėl Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 9, 15 ir 33 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/2eaf1070bdc611e993cff47c25bfa28c?jfwid=-dutpxm27k>

¹⁷ 2022-07-19 Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo konstitucinis įstatymas. Nr. XIV-1381. TAR, 2022-07-20, Nr. 15851.

komisji wyborczej dla okręgu (lub okręgów) wyborczego Litwinów na Świecie pełni Centralna Komisja Wyborcza.

Wyborcy głosujący za granicą mogą to uczynić na dwa sposoby. Pierwszy to oddanie głosu w lokalu wyborczym utworzonym przez ambasadę lub konsulat. Godziny otwarcia takiego lokalu dostosowane są do strefy czasowej, która obowiązuje w państwie, w którym znajduje się taka placówka. Druga możliwość głosowania za granicą to głosowanie korespondencyjne. Wyborcy chcący głosować w ten sposób muszą złożyć w tym celu w systemie informatycznym Centralnej Komisji Wyborczej stosowny wniosek, przy czym ze względu na specyfikę różnych państw termin na uczynienie tego jest różny. We wniosku musi być podany zagraniczny adres, na który mają być przesłane karty do głosowania¹⁸. Karta do głosowania musi zostać odesłana na adres placówki dyplomatycznej.

Wyborcy głosujący za granicą, podobnie jak wyborcy głosujący na Litwie, otrzymują zaświadczenie wyborcze (certyfikat wyborczy). Jest ono wydawane przez obwodową komisję wyborczą, może też być przesłane do wyborcy drogą elektroniczną i wówczas jest drukowane przez wyborcę. Zaświadczenie zawiera następujące dane: imię i nazwisko wyborcy, adres zamieszkania, numer jednomandatowego okręgu wyborczego, w którym wyborca głosuje, nazwa i numer obwodu głosowania, w którego spisie wyborców umieszczony jest wyborca, adres lokalu wyborczego, numer wyborcy w spisie wyborców obwodu głosowania, data wyborów i ich czas, informacja o obligatoryjnym posiadaniu certyfikatu wyborczego. W certyfikacie mogą być też podane inne informacje, przepisy prawa wyborczego nie określają jednak jakie. Wyborcy głosujący korespondencyjnie (podobnie jak głosujący na Litwie wcześniej niż w dniu głosowania lub w domach) muszą zwrócić certyfikat wyborczy.

Lokale wyborcze muszą być otwarte w godzinach pracy ambasady lub konsulatu, nie krócej jednak niż przez 4 godziny dziennie. Wyznaczenia dni i godzin otwarcia lokali wyborczych dokonuje Centralna Komisja Wyborcza. W praktyce, ze względu na strefy czasu, wyznaczane są inne dni i godziny dla Europy, Afryki, Azji i Australii oraz inne dla Ameryki Północnej i Ameryki Południowej. Godziny podawane są zgodnie z lokalnym czasem, przy czym ostatniego dnia głosowania w przypadku tej drugiej grupy państw głosowanie musi zostać przeprowadzone nie później niż do godz. 20.00 czasu lokalnego na Litwie [Skotnicki 2012: 116–117].

Tak jak na Litwie, wyborcy głosujący za granicą otrzymują dwie karty do głosowania: kartę z nazwiskami kandydatów w okręgu jednomandatowym oraz kartę wyborczą w okręgu wielomandatowym.

¹⁸ 11 października 2020 r. Wybory do Sejmu...

5. Po raz pierwszy Litwini mieszkający za granicą głosowali w jednomandatowym okręgu wyborczym Litwinów na Świecie podczas wyborów do Sejmu w 2020 r. Były to wybory szczególnie również dlatego, że wzięło w nich udział dwa razy więcej wyborców zamieszkałych za granicą niż w poprzednich wyborach do Sejmu w 2016 r. Centralna Komisja Wyborcza podała, że w okręgu wielomandatowym za granicą udział wzięło 36 823 wyborców, co stanowiło 83,4% wyborców tego okręgu i 3,13% wszystkich głosujących¹⁹. Z kolei w okręgu jednomandatowym w I turze wyborów do Sejmu głosowało 36 214 wyborców, czyli 83,24% wyborców tego okręgu i 3,08% wszystkich uczestniczących w wyborach²⁰. Z kolei w II turze głosowało 31 081 wyborców, co stanowi 69,89% wyborców tego okręgu i 3,36% wszystkich głosujących²¹. Oznacza to, że średnio za granicą głosowało dwa razy więcej Litwinów niż w jednomandatowych okręgach wyborczych na Litwie. I to właśnie tak wysoka frekwencja wyborców za granicą prawdopodobnie skłoniła twórców Kodeksu wyborczego do ustanowienia możliwości tworzenia nie jednego, ale dwóch czy nawet trzech jednomandatowych okręgów wyborczych dla Litwinów mieszkających za granicą.

Po wejściu w życie nowego Kodeksu wyborczego w 2022 r., zgodnie z jego art. 17 Centralna Komisja Wyborcza w dniu 12 października 2023 r. (a więc na rok przed wyborami do Sejmu w 2024 r.) podjęła decyzję o utworzeniu jednomandatowego okręgu wyborczego dla Litwinów na Świecie dla wyborów do Sejmu Republiki Litewskiej w 2024 r. Podczas posiedzenia Centralnej Komisji Wyborczej stwierdzono, że liczba wyborców, którzy głosowali w litewskich placówkach dyplomatycznych i konsularnych podczas wyborów do Sejmu w 2020 r. spełnia wymogi określone w Kodeksie wyborczym dotyczące liczby wyborców potrzebnej do utworzenia takiego okręgu wyborczego²².

¹⁹ Vyriausioji rinkimų komisija. 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai Balsavimo rezultatai daugiamandatėje apygardoje, <https://www.vrk.lt/2020-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1104/1/1746/rezultatai/lt/rezultataiDaugmVrt.html>

²⁰ Vyriausioji rinkimų komisija. 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai (I turas). Balsavimo rezultatai vienmandatėse apygardose, <https://www.vrk.lt/2020-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1104/1/1746/rezultatai/lt/rezultataiVienm.html>

²¹ Vyriausioji rinkimų komisija. 2020 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai (II turas). Balsavimo rezultatai vienmandatėse apygardose, <https://www.vrk.lt/2020-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1104/2/1744/rezultatai/lt/rezultataiVienm.html>

²² Centralna Komisja Wyborcza stwierdziła, że średnia liczba wyborców we wszystkich okręgach wyborczych wynosiła 34 258. Współczynnik 1,1 średniej liczby wyborców we wszystkich okręgach jednomandatowych wynosił 37 684, a w wyborach do Sejmu, które odbyły się 11 października 2020 r., w okręgu wyborczym Litwini na Świecie w co najmniej jednej turze wyborczej głosowało 38 450 osób (Vyriausioji rinkimų komisija. 2024 m. *Seimo rinkimams VRK sudarė Pasaulio lietuvių apygardą*. 2023-10-12, <https://www.vrk.lt/naujienos/-/content/10180/2/2024-m-seimo-rinkimams-vrk-sudare-pasaulio-lietuviu-apygarda>).

Wybory do Sejmu odbyły się w październiku 2024 r. i były drugimi wyborami, w których litewska diaspora miała swój oddzielny jednomandatowy okręg wyborczy. Centralna Komisja Wyborcza podała, że w wyborach w okręgu wielomandatowym za granicą głosowało 32 622 wyborców, co stanowi 62,62% wyborców tego okręgu i 2,62% wszystkich głosujących²³. Z kolei w okręgu jednomandatowym: w I turze wyborów głosowało 32 776 wyborców, czyli 62,56% wyborców tego okręgu i 2,63% wszystkich głosujących²⁴, a w II turze głosowało 24 242 wyborców, co stanowi 45,97% wyborców tego okręgu i 2,75% wszystkich głosujących²⁵.

Po zakończeniu wyborów do Sejmu pojawiło się pytanie, czy mniejsza liczba wyborców uczestniczących w tych wyborach wpłynie na decyzję Centralnej Komisji Wyborczej odnośnie do utworzenia jednomandatowego okręgu wyborczego dla Litwinów na Świecie w wyborach do Sejmu w 2028 r. W oświadczeniu Partii Wolności wskazano nawet, że wstępne wyniki wyborów do Sejmu pokazują, iż jednomandatowy okręg wyborczy dla Litwinów na Świecie może zostać zniesiony w kolejnych wyborach z powodu zbyt małej liczby głosujących. Dlatego partia zaproponowała zmianę Kodeksu wyborczego i ustanowienie, że jednomandatowy okręg wyborczy dla Litwinów na Świecie miałyby być tworzone wtedy, gdy liczba zarejestrowanych wyborców w ostatnich wyborach do Sejmu (obecnie w Kodeksie wyborczym liczba ta jest obliczana na podstawie liczby głosujących) przekraczałaby 1,1 średniej liczby wyborców we wszystkich jednomandatowych okręgach wyborczych [BNS 2024]. Jednakże Centralna Komisja Wyborcza po przeanalizowaniu danych o liczbie wyborców, którzy głosowali w jednomandatowym okręgu wyborczym Litwinów na Świecie podczas wyborów do Sejmu w 2024 r., stwierdziła, że łącznie głos oddało prawie 38 tys. wyborców, co stanowi wystarczającą liczbę do utworzenia jednomandatowego okręgu wyborczego dla Litwinów na Świecie w wyborach do Sejmu w 2028 r.²⁶

²³ Vyriausioji rinkimų komisija. 2024 m. spalio 13 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai. Balsavimo rezultatai daugiamandatėje apygardoje, <https://www.vrk.lt/2024-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1544/1/2150/rezultatai/lt/rezultataiDaugmVrt.html>

²⁴ Vyriausioji rinkimų komisija. 2024 m. spalio 13 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai (I turas). Balsavimo rezultatai vienmandatėje apygardose, <https://www.vrk.lt/2024-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1544/1/2150/rezultatai/lt/rezultataiVienm.html>

²⁵ Vyriausioji rinkimų komisija. 2024 m. spalio 27 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai (II turas). Balsavimo rezultatai vienmandatėje apygardose, <https://www.vrk.lt/2024-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1544/2/2148/rezultatai/lt/rezultataiVienm.html>

²⁶ Vyriausioji rinkimų komisija. *Seimo rinkimuose užsienyje balsavusių lietuvių balsų pakanka išsaugoti Pasaulio lietuvių apygardą*. 2024-11-22, <https://www.vrk.lt/naujienos/-/content/101801/seimo-rinkimuose-uzsienyje-balsavusiu-lietuvu-balsu-pakanka-issaugoti-pasaulio-lietuvu-apygarda>

6. Obywatele Litwy zawsze mieli możliwość głosowania za granicą podczas wyborów do Sejmu. Początkowo ich głosy były wliczane do okręgu wyborczego, na obszarze którego jest siedziba Sejmu. Republika Litewska, tworząc dla takich wyborców odrębny jednomandatowy okręg wyborczy Litwinów na Świecie, dołączyła do nielicznej grupy państw przewidujących dla swoich obywateli takie rozwiązanie w prawie wyborczym (w Europie są to ponadto Chorwacja, Macedonia Północna, Portugalia, Rumunia i Włochy, a na innych kontynentach np. Algieria, Dominikana, Ekwador, Kolumbia, Mozambik, Republika Zielonego Przylądka, Senegal czy Tunezja)²⁷. Dotąd Litwini mieszkający za granicą bądź przebywający tam czasowo głosowali w ten sposób dwukrotnie, przy czym za pierwszym razem (w 2020 r.) frekwencja wyborcza były wyraźnie wyższa niż za drugim razem (w 2024 r.). W naszym przekonaniu nie pozwala to na jednoznaczną ocenę tego rozwiązania. Wydaje się jednak ciekawe i zasługujące na dalsze badania, zwłaszcza że daje diasporze poczucie posiadania w Sejmie własnego przedstawiciela, reprezentującego jej interesy. Uważamy również, że można je wykorzystywać do czasu, kiedy zostanie ustanowiona możliwość głosowania przez Internet, co pozwoli zaliczać głosy oddawane za granicą do okręgu wyborczego właściwego ze względu na (ostatnie) miejsce zamieszkiwania wyborcy na Litwie.

BIBLIOGRAFIA

- Babiak Monika 2006. *Prawo wyborcze do parlamentu Republiki Włoskiej*. W *Prawo wyborcze do parlamentu w wybranych państwach europejskich*. Red. Sabina Grabowska, Konrad Składowski. Zakamycze: Kantor Wydawniczy Zakamycze.
- Bilevičiūtė Eglė i in. 2022. *Lietuvos konstitucinė teisė*. Wilno: Mykolo Romerio universitetas.
- Gembale Piero, Sica Giampiero. 2011. „Głosowanie za granicą przez obywateli włoskich”. *Studia Wbyorcze* 11: 69–82.
- Grabowski Radosław. 2006. *Prawo wyborcze do parlamentu Republiki Litewskiej*. W *Prawo wyborcze do parlamentu w wybranych państwach europejskich*. Red. Sabina Grabowska, Konrad Składowski. Zakamycze: Kantor Wydawniczy Zakamycze.
- Héjj Dominik, Lesińska Magdalena, Wilczewski Dominik. 2021. „Udział diaspory w wyborach krajowych. Przypadek Litwy, Polski i Węgier w ujęciu porównawczym”. *CMR Working Papers* 125/183. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami UW.
- Matjošaitytė Laura. 2024. „Rinkimų kodeksas: nuo idėjos iki svarbiausių teisinio reglamentavimo pokyčių”. *Jurisprudencija* 31(1): 49–77.
- Rakowski Maciej. 2012. *Republika Włoska*. W *External voting w wybranych państwach europejskich*. Red. Krzysztof Skotnicki. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

²⁷ Zob. np. Babiak 2006: 287; Gembale, Sica 2011: 69–82; Rakowski 2012: 151–171; Składowski 2006: 119, 2021: 83.

- Sinkevičius Vytautas. 2008. „Seimo narių rinkimai: kai kurie teoriniai ir praktiniai rinkimų teisės aspektai”. *Jurisprudencija* 9(111): 54–65.
- Składowski Konrad. 2006. *Prawo wyborcze do parlamentu Republiki Chorwacji*. W *Prawo wyborcze do parlamentu w wybranych państwach europejskich*. Red. Sabina Grabowska, Konrad Składowski. Zakamycze: Kantor Wydawniczy Zakamycze.
- Składowski Konrad. 2021. „Prawa mniejszości narodowych w prawie wyborczym do chorwackiego Saboru”. *Przegląd Prawa Konstytucyjnego* 2: 79–93.
- Skotnicki Krzysztof. 2012. *Republika Litewska*. W *External voting w wybranych państwach europejskich*. Red. Krzysztof Skotnicki. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Sobik Paweł. 2012. „Funkcjonowanie mieszanego systemu wyborczego na Litwie”. *Wschodnioznawstwo* 6: 291–303.
- Vaigauskas Zenonas. 2012. *Wybory w Republice Litewskiej: oczekiwania i rzeczywistość*. W *Międzynarodowa konferencja naukowa pt. Prawo wyborcze i system partyjny na Litwie i w Polsce. Teoria i praktyka*. Wilno: Wydanie Głównej Komisji Wyborczej Republiki Litewskiej.
- Zakrzewski Andrzej B. 1994. *Wstęp*. W *Konstytucja Republiki Litewskiej przyjęta przez obywateli Republiki Litewskiej w referendum przeprowadzonym 25 października 1992 roku*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.
- Zieliński Jacek. 2000. *System konstytucyjny Łotwy, Estonii i Litwy*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- 11 października 2020 r. *Wybory do Sejmu Republiki Litewskiej*. <https://www.vrk.lt> (dostęp 15.10.2024).
- Adamavičienė L. 2019a. *Ekspertai stoja piestu prieš rinkimų apygardą užsienio lietuviams: tai populizmas, flirtas, pataikavimas*. <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1080316/ekspertai-stoja-piestu-pries-rinkimu-apygarda-uzsienio-lietuviams-tai-populizmas-flirtas-pataikavimas> (dostęp 16.12.2024).
- Adamavičienė L. 2019b. *Seimas leido užsienio lietuviams kurti atskirą rinkimų apygardą*. <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1089624/seimas-leido-uzsienio-lietuviams-kurti-atskira-rinkimu-apygarda> (dostęp 15.12.2024).
- BNS. 2024. *Siekiant išsaugoti Pasaulio lietuvių apygardą, Armonaitė siūlo keisti Rinkimų kodeksą*, <https://lnk.lt/straipsniai/politika/siekiant-issaugoti-pasaulio-lietuviu-apygarda-armonaite-siulo-keisti-rinkimu-kodeksa/279168> (dostęp 19.12.2024).
- Pasaulio lietuviai. *Atskira rinkimų apygarda – tvirtas žingsnis įteisinant Tautos vienybę*. 2019. <https://pasauliolietuviai.lt/atskira-rinkimu-apygarda-tvirtas-zingsnis-iteisinant-tautos-vienybe/> (dostęp 10.12.2024).

AKTY PRAWNE

- 1992-10-25 Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės Žinios*, 1992, Nr. 33-1014.
- 2019-08-20 Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 9, 15, 33, 86 ir 87 straipsnių pakeitimo įstatymas. Nr. XIII-2413. *TAR*, 2019-08-30, Nr. 13750.
- 2022-07-19 Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo konstitucinis įstatymas Nr. XIV-1381. *TAR*, 2022-07-20, Nr. 15851.

PRACE PRZYGOTOWAWCZE

- 2019-06-18 Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=xo-46sl0tl&documentId=8914c600919711e98a8298567570d639&category=TAK>
- 2019-07-18 Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 9, 15 ir 33 straipsnių pakeitimo įstatymo suvestinis projektas, Nr. XIII P-3576(2). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TA-P/4e0e84a0a92111e9aab6d8dd69c6da66?jfwid=-dutipx11hc>
- 2019-08-13 Lietuvos Respublikos Teisės departamento išvada dėl Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 9, 15 ir 33 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/2eaf1070bdc611e993cff47c25bfa28c?jfwid=-dutipxm27k>

DECYZJE I DANE CENTRALNEJ KOMISJI WYBORCZEJ

- Vyriausioji rinkimų komisija. 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai Balsavimo rezultatai daugiamandatėje apygardoje. <https://www.vrk.lt/2020-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1104/1/1746/rezultatai/lt/rezultataiDaugmVrt.html>
- Vyriausioji rinkimų komisija. 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai (I turas). Balsavimo rezultatai vienmandatėse apygardose. <https://www.vrk.lt/2020-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1104/1/1746/rezultatai/lt/rezultataiVienm.html>
- Vyriausioji rinkimų komisija. 2020 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai (II turas). Balsavimo rezultatai vienmandatėse apygardose. <https://www.vrk.lt/2020-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1104/2/1744/rezultatai/lt/rezultataiVienm.html>
- Vyriausioji rinkimų komisija. 2024 m. Seimo rinkimams VRK sudarė Pasaulio lietuvių apygardą. 2023-10-12. <https://www.vrk.lt/naujienos/-/content/10180/2/2024-m-seimo-rinkimams-vrk-sudare-pasaulio-lietuviu-apygarda>
- Vyriausiosioji rinkimų komisija. 2024 m. liepos 25 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinėjų atstovybių, konsulinėjų įstaigų ir papildomų balsavimo vietų užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinėjų atstovybių ar konsulinėjų įstaigų, kuriose vyks balsavimas, sąrašo patvirtinimo ir balsavimo laiko nustatymo“, Nr. Sp-189. <https://www.vrk.lt/en/naujienos/-/content/10180/2/2024-m-liepos-25-d-posedziaus-vyriausioji-rinkimu-komisija>
- Vyriausioji rinkimų komisija. 2024 m. spalio 13 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai. Balsavimo rezultatai daugiamandatėje apygardoje. <https://www.vrk.lt/2024-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1544/1/2150/rezultatai/lt/rezultataiDaugmVrt.html>
- Vyriausioji rinkimų komisija. 2024 m. spalio 13 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai (I turas). Balsavimo rezultatai vienmandatėse apygardose. <https://www.vrk.lt/2024-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1544/1/2150/rezultatai/lt/rezultataiVienm.html>
- Vyriausioji rinkimų komisija. 2024 m. spalio 27 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai (II turas). Balsavimo rezultatai vienmandatėse apygardose. <https://www.vrk.lt/2024-seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/1544/2/2148/rezultatai/lt/rezultataiVienm.html>
- Vyriausioji rinkimų komisija. Seimo rinkimuose užsienyje balsavusių lietuvių balsų pakanka išsaugoti Pasaulio lietuvių apygardą. 2024-11-22. <https://www.vrk.lt/naujienos/-/content/10180/1/seimo-rinkimuose-uzsienyje-balsavusiu-lietuviu-balsu-pakanka-issaugoti-pasaulio-lietuviu-apygarda>

Streszczenie

Litwa to jedno z państw, których największa liczba mieszkańców mieszka za granicą. Osoby takie zawsze mogły jednak uczestniczyć w wyborach do Sejmu, Prezydenta, a później również do Parlamentu Europejskiego. W tym celu w placówkach dyplomatycznych i konsularnych tworzone są obwody głosowania (lokale wyborcze). Głosy oddawane za granicą były wliczane do okręgu jednomandatowego, na terytorium którego znajduje się Sejm (okręg nr 1 Nowe Miasto (Naujamiesčio apygarda) w Wilnie). Liczba oddawanych w ten sposób głosów była jednak tak duża, że pojawiła się myśl o stworzeniu dla wyborców głosujących za granicą odrębnego jednomandatowego okręgu wyborczego. W tym celu w 2019 r. znowelizowano ustawę z 1992 r. o wyborach do Sejmu Republiki Litewskiej. Rozwiązanie to utrzymał Kodeks wyborczy z 2022 r. W artykule przedstawiono genezę utworzenia jednomandatowego okręgu wyborczego Litwinów na Świecie oraz szczegóły regulacji prawnej, a ponadto podano wyniki wyborów w tym okręgu w latach 2020 i 2024.

Słowa kluczowe: wybory, diaspora, okręg wyborczy, zagraniczny okręg wyborczy, Republika Litewska, Sejm

EVOLUTION OF THE LITHUANIAN SOLUTION REGARDING THE ELECTORAL DISTRICT FOR VOTERS VOTING ABROAD (summary)

Lithuania is among the countries with a substantial proportion of its citizens residing abroad. To enable these individuals to exercise their voting rights in elections for the Parliament, the President, and later also the European Parliament, polling districts (polling stations) are established within the premises of diplomatic and consular missions. Until recently, votes cast abroad were allocated to a single-member constituency situated on the territory of the Seimas, specifically Constituency No. 1 (Naujamiesčio apygarda) in Vilnius. However, the significant increase in the number of votes cast by the diaspora prompted the consideration of establishing a separate single-member electoral constituency dedicated to Lithuanian citizens voting abroad. This proposal materialised through the 2019 amendment to the 1992 Law on Elections to the Seimas of the Republic of Lithuania and was further enshrined in the 2022 Election Code. This article examines the legislative history behind establishing the single-member constituency of the Lithuanians of the world, analyses its regulatory framework, and presents the election outcomes from this constituency in the 2020 and 2024 parliamentary elections.

Keywords: elections, diaspora, constituency, foreign constituency, Republic of Lithuania, Seimas